Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (devátého senátu)

2. července 2026*

„Řízení o předběžné otázce – Ochrana spotřebitele – Směrnice 93/13/EHS – Článek 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 – Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách – Účinky konstatování zneužívající povahy ujednání – Rozhodnutí o neplatnosti smlouvy – Žaloba na vrácení podaná prodávajícím nebo poskytovatelem – Promlčecí lhůta pro uplatnění nároku prodávajícího nebo poskytovatele – Počátek běhu – Zásada rovnocennosti – Zásada efektivity – Zásada právní jistoty – Zásada proporcionality – Právo na účinnou soudní ochranu – Bezdůvodné obohacení“

Ve spojených věcech C-261/25 [Ścierbek][i] a C-262/25 [Drózdzik][i],

jejichž předmětem jsou žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podané na základě článku 267 SFEU rozhodnutími Krajského soudu ve Varšavě (Sąd Okręgowy w Warszawie, Polsko) ze dne 7. a 3. dubna 2025, došlými Soudnímu dvoru dne 7. dubna 2025, v řízeních

Bank BPH S. A.

proti

AS,

NS (C-261/25),

a

Raiffeisen Bank International AG

proti

MZ (C-262/25),

SOUDNÍ DVŮR (devátý senát),

ve složení: M. Condinanzi, předseda senátu, R. Frendo (zpravodajka) a A. Kornezov, soudci,

generální advokát: R. Norkus,

za soudní kancelář: A. Calot Escobar, vedoucí,

* Jednací jazyk: polština.

[i] Název projednávané věci je fiktivní. Neodpovídá skutečnému jménu žádné ze zúčastněných stran.

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření, která předložili:

– za Bank BPH S. A.: A. Cudna-Wagner, radca prawny, a B. Miąskiewicz, adwokat,

– za Raiffeisen Bank International AG: M. Bakuła, radca prawny, a Ł. Hejmej, adwokat,

– za AS a NS: M. Korpalski, radca prawny,

– za MZ: W. Budzewski a M. Chęcińska, adwokaci,

– za polskou vládu: B. Majczyna a D. Lutostańska, jako zmocněnci,

– za Evropskou komisi: M. Brauhoff a P. Kienapfel, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. 1993, L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288), článku 47 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), zásad efektivity, rovnocennosti, proporcionality, právní jistoty a práva na přístup k soudu.

2 Tyto žádosti byly předloženy v rámci sporů mezi bankami a spotřebiteli, a sice ve věci C-261/25 mezi Bank BPH S. A. na jedné straně a AS a NS na straně druhé, a ve věci C-262/25 mezi Raiffeisen Bank International AG (dále jen „Raiffeisen Bank“) a MZ, ve věci vrácení bezdůvodného plnění, které tyto banky poskytly těmto spotřebitelům na základě smluv o hypotečním úvěru, jež byly prohlášeny za neplatné z důvodu v nich uvedených zneužívajících ujednání.

Právní rámec

Unijní právo

3 Článek 6 odst. 1 směrnice 93/13 stanoví:

„Členské státy stanoví, že zneužívající ujednání použitá ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazná a že smlouva zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotyčných zneužívajících ujednání.“

4 Článek 7 odst. 1 této směrnice stanoví:

„Členské státy zajistí, aby v zájmu spotřebitelů a soutěžitelů byly k dispozici odpovídající a účinné prostředky zabraňující dalšímu používání zneužívajících ujednání ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli.“

Polské právo

Občanský zákoník

5 Článek 118 občanského zákoníku (ustawa – Kodeks cywilny) ze dne 23. dubna 1964 (Dz. U. z roku 1964, č. 16, položka 93), ve znění použitelném na spor v původním řízení (dále jen „občanský zákoník“), zní:

„Nestanoví-li zvláštní ustanovení jinak, činí promlčecí lhůta šest let, a v případě nároků na pravidelná plnění a nároků souvisejících s výkonem podnikatelské činnosti tři roky. Konec promlčecí lhůty však připadá na poslední den kalendářního roku, ledaže je promlčecí lhůta kratší než dva roky.“

6 Článek 405 občanského zákoníku stanoví:

„Každý, kdo bez právního důvodu získal majetkový prospěch na úkor jiné osoby, je povinen vydat tento prospěch *in natura*, a není-li to možné, poskytnout náhradu odpovídající hodnotě tohoto prospěchu.“

7 Článek 410 odst. 1 a 2 tohoto zákoníku stanoví:

„1. Ustanovení předchozích článků se použijí zejména na bezdůvodné plnění.

2. K bezdůvodnému plnění dochází tehdy, jestliže osoba, která plnění poskytla, vůbec nebyla povinna jej poskytnout nebo nebyla povinna jej poskytnout osobě, které poskytnuto bylo, anebo jestliže odpadl důvod plnění nebo jestliže nebylo dosaženo cíle plnění nebo jestliže bylo právní jednání vyžadující poskytnutí plnění neplatné a po poskytnutí plnění se nestalo platným.“

Občanský soudní řád

8 Článek 203 odst. 4 občanského soudního řádu (ustawa Kodeks postępowania cywilnego) ze dne 17. listopadu 1964 (Dz. U. z roku 1964, č. 43, položka 296) ve znění použitelném na spor v původním řízení (dále jen „občanský soudní řád“) stanoví:

„Soud může prohlásit zpětvzetí žaloby, vzdání se nebo omezení nároku za nepřípustné pouze tehdy, pokud okolnosti věci prokazují, že tyto úkony jsou v rozporu se zákonem nebo zásadami společenského soužití nebo mají za cíl obejít zákon.“

Spory v původním řízení a předběžné otázky

Věc C-261/25

9 Dne 12. května 2008 uzavřeli AS a NS se společností GE Money Bank S. A., předchůdkyní společnosti Bank BPH, smlouvu o hypotečním úvěru na dobu 360 měsíců denominovaném ve švýcarských francích (CHF), na jejímž základě obdrželi částku 460 000 polských zlotých (PLN) (přibližně 109 000 eur).

10 Dne 27. srpna 2019 zaslali AS a NS společnosti Bank BPH stížnost, v níž tvrdily, že některá ujednání této smlouvy jsou zneužívající. V tomto ohledu upřesnili, že znění těchto ujednání je totožné se zněním ujednání zapsaných do rejstříku zakázaných smluvních ujednání vedeného předsedou Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a spotřebitelů (Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Polsko) (dále jen „rejstřík zakázaných smluvních ujednání“).

11 Dne 16. září 2019 podali AS a NS proti společnosti Bank BPH žalobu ke Krajskému soudu ve Varšavě (Sąd Okręgowy w Warszawie, Polsko), kterou se domáhali prohlášení uvedené smlouvy za neplatnou a vrácení částek zaplacených na základě této smlouvy, navýšených o úroky z prodlení, přičemž těmto nárokům bylo vyhověno rozsudkem ze dne 30. října 2023.

12 Dne 1. prosince 2022 podala společnost Bank BPH proti AS a NS žalobu ke Krajskému soudu ve Varšavě (Sąd Okręgowy w Warszawie), který je předkládajícím soudem, kterou se domáhala, aby jim bylo z důvodu neplatnosti téže smlouvy uložena povinnost vrátit jí částku 460 000 PLN (přibližně 109 000 eur), navýšenou o úroky z prodlení, jakožto jistinu úvěru, která jim byla poskytnuta.

13 V odpověď na tuto žalobu společnosti Bank BPH AS a NS namítali promlčení nároku, který tato společnost uplatňovala. Tvrdili, že tříletá promlčecí lhůta vyplývající z článku 118 občanského zákoníku musí být počítána ode dne 21. května 2008, kdy obdrželi jistinu úvěru na základě smlouvy uzavřené s touto bankou, nebo podpůrně ode dne 16. dubna 2014, kdy byla do rejstříku zakázaných smluvních ujednání zapsána ujednání, jejichž znění je totožné s ujednáními obsaženými v této smlouvě.

14 Předkládající soud uvádí, že neplatnost smlouvy uzavřené AN a NS se společností Bank BPH má za následek, že každá ze stran musí druhé straně vrátit všechna plnění poskytnutá na základě této smlouvy v souladu s článkem 405 občanského zákoníku ve spojení s jeho čl. 410 odst. 1.

15 Podle tohoto předkládajícího soudu o existenci pohledávky uplatňované společností Bank BPH ve výši jistiny úvěru, navýšené o zákonné úroky z prodlení ode dne výzvy k zaplacení, není pochyb.

16 Uvedený předkládající soud však uvádí, že pokud by nárok společnosti Bank BPH měl být považován za promlčený, musel by její návrhy zamítnout.

17 Předkládající soud poukazuje na to, že určení počátku běhu promlčecí lhůty, která se použije na nároky prodávajících nebo poskytovatelů je tedy rozhodující pro rozhodnutí sporu v původním řízení.

18 V tomto ohledu má tento předkládající soud za to, že z rozsudku ze dne 14. prosince 2023, Getin Noble Bank (Promlčecí lhůta u nároků na vrácení) (C-28/22, EU:C:2023:992, body 69 až 75), vyplývá, že směrnice 93/13 brání tomu, aby promlčecí lhůta pro nárok prodávajícího nebo

poskytovatele na vrácení bezdůvodného plnění poskytnutého na základě neplatné smlouvy začala běžet až ode dne, kdy se rozsudek konstatující neplatnost této smlouvy stal pravomocným. Z toho vyvozuje, že za účelem dosažení souladu s touto směrnicí je nezbytné použít dřívější datum.

19 Za tímto účelem uvedený předkládající soud uvádí tři možnosti, a to zaprvé den, kdy prodávající nebo poskytovatel poskytl spotřebiteli jistinu úvěru, zadruhé den, ke kterému byla do rejstříku zakázaných smluvních ujednání zapsána ujednání odpovídající těm, která vedla k neplatnosti smlouvy uzavřené mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem, nebo zatřetí den, kdy spotřebitel poprvé u prodávajícího nebo poskytovatele zpochybnil závaznost některého z ujednání obsažených v této smlouvě.

20 Pokud jde v první řadě o den poskytnutí jistiny úvěru, předkládající soud vysvětluje, že je pravda, že polská judikatura týkající se nároků na vrácení bezdůvodného plnění poskytnutého na základě neplatných smluv má za to, že promlčecí lhůta pro podání žaloby na vydání bezdůvodného obohacení začíná ve většině případů běžet ode dne, kdy bylo plnění poskytnuto.

21 Takové řešení však podle předkládajícího soudu není vhodné, pokud jde o nároky na vrácení bezdůvodného plnění poskytnutého na základě smluv, které byly prohlášeny za neplatné z důvodu, že obsahují zneužívající ujednání. Konkrétně v případě smlouvy o hypotečním úvěru nemá prodávající nebo poskytovatel důvod pochybovat o platnosti této smlouvy, dokud dlužník splácí splátky, což může trvat mnoho let.

22 Kromě toho předkládající soud tím, že uvedl, že nárok prodávajícího nebo poskytovatele by tak mohl být promlčen ještě před tím, než tento prodávající nebo poskytovatel mohl zjistit, že mu takový nárok svědčí, pochybuje o tom, zda je první zamýšlená možnost v souladu s právem na účinnou soudní ochranu zaručeným článkem 47 Listiny, jakož i se zásadou proporcionality.

23 Ve druhé řadě předkládající soud uvádí, že řešení spočívající v tom, že by za počátek běhu promlčecí lhůty pro nárok prodávajícího nebo poskytovatele byl považován den zápisu dotčených zneužívajících ujednání do rejstříku zakázaných ujednání, by mohlo být podepřeno zejména rozsudkem ze dne 18. ledna 2024, Getin Noble Bank a další (Přezkum zneužívající povahy ujednání z úřední povinnosti) (C-531/22, EU:C:2024:58, bod 78), z něhož vyplývá, že takový zápis má za následek, že tato ujednání mohou být považována za zneužívající ve všech řízeních týkajících se spotřebitelů.

24 Tento zápis však automaticky neznamená, že smlouva obsahující uvedená ujednání je neplatná v plném rozsahu. Neplatnost této smlouvy z důvodu, že nemůže nadále existovat bez těchž ujednání, totiž musí být konstatována soudem.

25 Ve třetí řadě má předkládající soud za to, že řešení spočívající v tom, že se jako počátek běhu promlčecí lhůty pro nárok prodávajícího nebo poskytovatele použije den, kdy spotřebitel u tohoto prodávajícího nebo poskytovatele poprvé zpochybnil závaznost některého z ujednání obsažených ve smlouvě, kterou uzavřeli, představuje spravedlivé řešení.

26 V tomto ohledu upřesňuje, že toto zpochybnění, které by započalo promlčecí lhůtu nároku prodávajícího nebo poskytovatele, nemusí mít nutně formu žaloby. Stížnost nebo výzva k zaplacení určená prodávajícímu nebo poskytovateli totiž postačuje k tomu, aby prodávajícího nebo poskytovatele přiměla k ověření, zda smlouva uzavřená s tímto spotřebitelem skutečně obsahuje zneužívající ujednání, která mohou vést k její neplatnosti.

27 Ode dne takového zpochybnění má prodávající nebo poskytovatel tři roky na to, aby analyzoval smluvní vztah a případně se rozhodl uplatnit svůj nárok vůči spotřebiteli nebo uzavřít se spotřebitelem dohodu upravující vzájemné nároky.

28 Předkládající soud má za to, že toto řešení je v souladu se zásadami rovnocennosti, proporcionality a právní jistoty, jakož i s právem na přístup k soudu, neboť při ochraně práv spotřebitele by prodávajícímu nebo poskytovateli umožnilo účinně uplatnit svá práva.

29 Za těchto podmínek se Krajský soud ve Varšavě (Sąd Okręgowy w Warszawie) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Musí být čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice [93/13], článek 47 [Listiny], jakož i zásady efektivity, rovnocennosti, proporcionality, právní jistoty a práva na soudní ochranu vykládány v tom smyslu, že brání takovému soudnímu výkladu vnitrostátního práva, podle kterého promlčecí lhůta pro nárok prodávajícího nebo poskytovatele vůči spotřebiteli na vydání bezdůvodného plnění poskytnutého na základě smlouvy, která se stala neplatnou proto, že obsahovala zneužívající ujednání, počíná běžet ode dne, kdy spotřebitel zpochybnil vůči bance závaznost smluvních ujednání[?]“

Věc C-262/25

30 Dne 14. prosince 2006 uzavřel MZ se společností EFG Eurobank Ergasis S. A., předchůdkyní společnosti Raiffeisen Bank, smlouvu o hypotečním úvěru na dobu 360 měsíců denominovaném ve švýcarských francích, na základě které obdržel částku 149 369,29 PLN (přibližně 35 325 eur).

31 Dne 17. listopadu 2020 a dne 11. prosince 2023 podali MZ a společnost Raiffeisen Bank k předkládajícímu soudu žaloby obdobné žalobám uvedeným v bodech 11 a 12 tohoto rozsudku.

32 V odpověď na žalobu společnosti Raiffeisen Bank namítal MZ promlčení nároku této společnosti z důvodů, které v podstatě odpovídají důvodům uvedeným v bodě 13 tohoto rozsudku.

33 Rozsudkem ze dne 20. června 2024 předkládající soud, rozhodující o žalobě podané MZ, návrhům MZ vyhověl.

34 Krajský soud ve Varšavě (Sąd Okręgowy w Warszawie), který se opíral v podstatě o stejné důvody, jaké jsou uvedeny v bodech 14 až 28 tohoto rozsudku, se rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Musí být čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice [93/13], článek 47 [Listiny], jakož i zásady efektivity, rovnocennosti, proporcionality, právní jistoty a práva na soudní ochranu vykládány v tom smyslu, že brání takovému soudnímu výkladu vnitrostátního práva, podle kterého promlčecí lhůta pro nárok prodávajícího nebo poskytovatele vůči spotřebiteli na vydání bezdůvodného plnění poskytnutého na základě smlouvy, která se stala neplatnou proto, že obsahovala zneužívající ujednání, počíná běžet ode dne, kdy spotřebitel zpochybnil vůči bance závaznost smluvních ujednání[?]“

Řízení před Soudním dvorem

35 Rozhodnutím předsedy Soudního dvora ze dne 22. května 2025 byly věci C-259/25 až C-262/25 spojeny pro účely písemné i ústní části řízení, jakož i pro účely rozsudku.

36 Po zpětvzetí žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce ve věcech C-259/25 a C-260/25 byly tyto věci odděleny od ostatních věcí a vyškrtnuty z rejstříku Soudního dvora usneseními předsedy Soudního dvora ze dne 11. srpna 2025, Juminek (C-259/25, EU:C:2025:722), a ze dne 3. září 2025, Olteski (C-260/25, EU:C:2025:721).

K nevydání rozhodnutí ve věci C-262/25

37 Podle ustálené judikatury je postup zavedený článkem 267 SFEU nástrojem spolupráce mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy, díky němuž Soudní dvůr poskytuje vnitrostátním soudům výklad unijního práva, jenž je pro ně nezbytný k vyřešení sporů, které mají rozhodnout (viz usnesení ze dne 26. ledna 1990, Falciola, C-286/88, EU:C:1990:33, bod 7, a rozsudek ze dne 29. července 2024, LivaNova, C-713/22, EU:C:2024:642, bod 52 a citovaná judikatura).

38 Vzhledem k tomu, že ze znění i systematiky článku 267 SFEU vyplývá, že řízení o předběžné otázce předpokládá, že před vnitrostátními soudy skutečně probíhá řízení o sporu, v jehož rámci mají vnitrostátní soudy vydat rozhodnutí, které by mohlo zohlednit rozsudek vydaný v rámci řízení o předběžné otázce, musí Soudní dvůr dospět k závěru, že nevydá rozhodnutí ve věci samé, pokud se spor v původním řízení stal bezpředmětným (rozsudek ze dne 24. listopadu 2022, Banco Cetelem, C-302/21, EU:C:2022:919, bod 32 a citovaná judikatura).

39 V projednávané věci předkládající soud dopisem ze dne 8. prosince 2025 informoval Soudní dvůr, že dne 29. srpna 2025 vzala společnost Raiffeisen Bank svou žalobu v řízení, které vedlo k věci C-262/25, zpět, přičemž předložil kopii svého usnesení ze dne 13. listopadu 2025, kterým na základě čl. 203 odst. 4 občanského soudního řádu považoval toto zpětvzetí žaloby za nepřípustné.

40 Předkládající soud měl ve svém usnesení za to, že skutečným cílem uvedeného zpětvzetí žaloby je dosáhnout zpětvzetí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce projednávané před Soudním dvorem, a že tedy chování společnosti Raiffeisen Bank je v rozporu se zásadami společenského soužití a představuje obcházení zákona.

41 V návaznosti na žádost o informace, kterou mu Soudní dvůr zaslal, předkládající soud dopisem došlým kanceláři Soudního dvora dne 2. ledna 2026 Soudnímu dvoru sdělil znění čl. 203 odst. 4 občanského soudního řádu a upřesnil, že jeho usnesení ze dne 13. listopadu 2025 nelze napadnout žádným opravným prostředkem, a zakládá tedy překážku věci pravomocně rozsouzené.

42 Ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, tak vyplývá, že spor v původním řízení se nestal bezpředmětným.

43 Za těchto podmínek je důvodné rozhodnout o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, která je základem projednávané věci.

K přípustnosti

44 V první řadě společnost Bank BPH tvrdí, že odpověď na položenou otázku není nezbytná pro vyřešení sporu v původním řízení ve věci C-261/25, takže tato otázka je hypotetická. Podle společnosti Bank BPH totiž řešení tohoto sporu předpokládá, že předkládající soud bude postupovat v souladu s vnitrostátní judikaturou, která uplatňuje tzv. teorii „dvou nároků“, podle níž v podstatě může spotřebitel v případě neplatnosti smlouvy o hypotečním úvěru požadovat vrácení všech poskytnutých plnění a prodávající nebo poskytovatel může požadovat vrácení celé jistiny úvěru. V rozsudku ze dne 19. června 2025, Lubreczlik (C-396/24, EU:C:2025:460), přitom Soudní dvůr tuto vnitrostátní judikaturu zpochybnil, když uvedl, že platby provedené spotřebitelem musí být započteny na částku jistiny úvěru poskytnutou prodávajícím nebo poskytovatelem.

45 Společnost Bank BPH upřesňuje, že platby provedené AS a NS odpovídají částce převyšující jistinu úvěru, takže pokud by nebylo možné použít vnitrostátní judikaturu uvedenou v předchozím bodě, neměla by nárok, který by mohla uplatnit vůči nároku ve vyšší výši, jenž vůči ní mají AS a NS.

46 V tomto ohledu je třeba připomenout, že v rámci spolupráce Soudního dvora a vnitrostátních soudů, zavedené článkem 267 SFEU, je věcí pouze vnitrostátního soudu, kterému byl spor předložen a jenž musí nést odpovědnost za soudní rozhodnutí, které bude vydáno, aby s ohledem na konkrétní okolnosti věci posoudil nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání rozsudku i relevanci otázek, které klade Soudnímu dvoru. Jestliže se tedy položené otázky týkají výkladu unijního práva, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout (viz rozsudky ze dne 29. listopadu 1978, Redmond, 83/78, EU:C:1978:214, bod 25, a ze dne 11. prosince 2025, Kuszycka, C-767/24, EU:C:2025:962, bod 33).

47 Z toho vyplývá, že se na otázky týkající se unijního práva vztahuje domněnka relevance. Odmítnutí rozhodnout o předběžné otázce položené vnitrostátním soudem ze strany Soudního dvora je možné pouze tehdy, je-li zjevné, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém nebo také jestliže Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny (viz rozsudky ze dne 7. září 1999, Beck a Bergdorf, C-355/97, EU:C:1999:391, bod 22, a ze dne 11. prosince 2025, Kuszycka, C-767/24, EU:C:2025:962, bod 34).

48 V projednávané věci je nesporné, že se položená otázka týká výkladu ustanovení a zásad unijního práva, takže se na ni vztahuje tato domněnka relevance.

49 Dále v rozsudku ze dne 19. června 2025, Lubreczlik (C-396/24, EU:C:2025:460, bod 44), Soudní dvůr rozhodl, že čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní judikatuře, podle které v případě, že určité ujednání úvěrové smlouvy kvalifikované jako zneužívající způsobuje neplatnost této smlouvy, je prodávající nebo poskytovatel oprávněn požadovat od spotřebitele vrácení celé nominální částky poskytnutého úvěru bez ohledu na výši splátek zaplacených spotřebitelem při plnění uvedené smlouvy a bez ohledu na zbývající dlužnou částku.

50 Jak však vyplývá z bodu 11 tohoto rozsudku, rozsudkem ze dne 30. října 2023, který tedy předcházel rozsudku ze dne 19. června 2025, Lubreczlik (C-396/24, EU:C:2025:460), vyhověl předkládající soud návrhům, které mu AS a NS podali prostřednictvím žaloby odlišné od žaloby

podané společností Bank BPH, která je základem žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce ve věci C-261/25. Těmto spotřebitelům byl tak přiznán nárok na vrácení všech plnění poskytnutých na základě úvěrové smlouvy, která byla prohlášena za neplatnou, aniž byli povinni vrátit jistinu úvěru.

51 Nic tedy nenasvědčuje tomu, že by otázka položená v této věci byla hypotetická z důvodu, že pohledávka společnosti Bank BPH odpovídající této jistině zanikla v důsledku rozsudku předkládajícího soudu uvedeného v předchozím bodě.

52 Ve druhé řadě ve věci C-262/25 společnost Raiffeisen Bank tvrdí, že položená otázka je nepřípustná z důvodu, že posouzení účinků prohlášení neplatnosti smlouvy obsahující zneužívající ujednání, včetně počátku běhu promlčecí lhůty pro podání žaloby prodávajícího nebo poskytovatele na vrácení, spadá do působnosti vnitrostátního práva, a nikoli do působnosti směrnice 93/13.

53 V tomto ohledu se na položenou otázku týkající se výkladu unijního práva vztahuje domněnka relevance, jak je uvedeno v bodě 48 tohoto rozsudku.

54 Pokud není jako v projednávané věci zjevné, že výklad aktu unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, týká se námitka vycházející z nepoužitelnosti tohoto aktu na věc v původním řízení merita otázek (rozsudky ze dne 21. prosince 2023, BMW Bank a další, C-38/21, C-47/21 a C-232/21, EU:C:2023:1014, bod 114, jakož i ze dne 11. prosince 2025, Kuszycka, C-767/24, EU:C:2025:962, bod 39).

55 V důsledku toho je položená otázka přípustná jak ve věci C-261/25, tak ve věci C-262/15.

K věci samé

56 V těchto otázkách předkládající soud odkazuje mimo jiné jak na článek 47 Listiny, tak na právo na soudní ochranu.

57 Soudní dvůr však již měl příležitost upřesnit, že se zásada účinné soudní ochrany uvedená v tomto článku 47 skládá z různých prvků, mezi něž patří zejména právo na přístup k soudům (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 30. června 2016, Toma a Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci, C-205/15, EU:C:2016:499, bod 42 a citovaná judikatura).

58 V důsledku toho je třeba mít za to, že podstatou totožných otázek předkládajícího soudu je, zda čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 s ohledem na právo na účinnou soudní ochranu zaručené v článku 47 Listiny, jakož i na zásady efektivity, rovnocennosti, proporcionality a právní jistoty, musí být vykládány v tom smyslu, že brání takovému soudnímu výkladu vnitrostátního práva, podle kterého promlčecí lhůta pro nárok prodávajícího nebo poskytovatele vůči spotřebiteli na vrácení bezdůvodného plnění poskytnutého na základě smlouvy prohlášené za neplatnou z důvodu zneužívajících ujednání, která obsahovala, počíná běžet ode dne, kdy spotřebitel poprvé zpochybnil u prodávajícího nebo poskytovatele závaznost těchto ujednání a smlouvy, která je obsahuje.

59 Podle ustálené judikatury musí být podle čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 smluvní ujednání, které je prohlášeno za zneužívající, v zásadě považováno za ujednání, které nikdy neexistovalo, takže nemůže mít účinky vůči spotřebiteli. Důsledkem soudního rozhodnutí o zneužívající povaze takového ujednání musí být tudíž v zásadě obnovení právní a faktické

situace, ve které by se spotřebitel nacházel, kdyby toto ujednání nebylo sjednáno, zejména prostřednictvím nároku na vrácení prospěchu, který k jeho tíži neoprávněně získal prodávající nebo poskytovatel na základě uvedeného zneužívajícího ujednání. Totéž platí, když zneužívající povaha jednoho nebo více ujednání smlouvy uzavřené mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem nezpůsobuje pouze neplatnost těchto ujednání, nýbrž neplatnost této smlouvy v plném rozsahu (rozsudek ze dne 16. dubna 2026, Jangielak, C-752/24, EU:C:2026:307, bod 32 a citovaná judikatura).

60 Tento cíl obnovení právní a faktické situace, ve které by se spotřebitel nacházel, kdyby jedno či více zneužívajících ujednání nebylo sjednáno, musí být sledován při současném dodržení zásady proporcionality, která je obecnou zásadou unijního práva, jež vyžaduje, aby vnitrostátní právní úprava, která toto právo provádí, nepřekračovala meze toho, co je nezbytné k dosažení sledovaného cíle (rozsudek ze dne 16. dubna 2026, Jangielak, C-752/24, EU:C:2026:307, bod 33 a citovaná judikatura).

61 Tato zásada proporcionality by přitom byla porušena, pokud by navrácení do původního stavu mělo být ve vztahu k prodávajícímu nebo poskytovateli vyloučeno. Povinnost vrácení, která vyplývá z konstatování neplatnosti smlouvy o úvěru obsahující zneužívající ujednání, tak musí být vzájemná, přičemž banka ale nemůže od spotřebitele požadovat náhradu jdoucí nad rámec vrácení jistiny úvěru vyplacené na základě plnění téže smlouvy ani nad rámec zaplacení zákonných úroků z prodlení ode dne výzvy k zaplacení (rozsudek ze dne 16. dubna 2026, Jangielak, C-752/24, EU:C:2026:307, bod 34 a citovaná judikatura).

62 Restituční účinek spojený s konstatováním neplatnosti smlouvy o úvěru obsahující zneužívající ujednání, jímž je odůvodněn návrh bankovní instituce na vrácení plnění, mimoto umožňuje zajistit, aby ochrana práv zaručených unijním právním řádem nevedla k bezdůvodnému obohacení spotřebitele (rozsudek ze dne 16. dubna 2026, Jangielak, C-752/24, EU:C:2026:307, bod 35 a citovaná judikatura).

63 Je třeba dodat, že takový návrh prodávajícího nebo poskytovatele na vrácení plnění umožňuje zajistit dodržování zásady rovnosti zbraní. Podle ustálené judikatury totiž tato zásada, která je logickým důsledkem samotného pojmu „spravedlivý proces“, zaručeného zejména článkem 47 Listiny, a jejímž cílem je zajistit rovnováhu mezi účastníky řízení, znamená povinnost nabídnout každému účastníku řízení přiměřenou možnost prezentovat svoji věc za podmínek, které ho nestaví do jasně nevýhodnější situace v porovnání se situací jeho protivníka (rozsudky ze dne 28. července 2016, Ordre des barreaux francophones et germanophone a další, C-543/14, EU:C:2016:605, bod 40, jakož i ze dne 12. července 2022, Nord Stream 2 v. Parlament a Rada, C-348/20 P, EU:C:2022:548, bod 128).

64 Vzhledem k tomu, že spotřebitel může z důvodu, že smlouva, kterou uzavřel s prodávajícím nebo poskytovatelem, byla prohlášena za neplatnou v důsledku přítomnosti zneužívajících ujednání, požadovat vrácení plnění, která na základě této smlouvy poskytl, musí mít tento prodávající nebo poskytovatel právo požadovat vrácení jistiny úvěru, za kterou však nemá nárok na odměnu [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. června 2023, Bank M. (Důsledky zrušení smlouvy), C-520/21, EU:C:2023:478, bod 78].

65 V důsledku toho podání takové žaloby prodávajícím nebo poskytovatelem, a to i v rámci řízení odlišného od řízení zahájeného spotřebitelem, nejenže v zásadě nezasahuje do výkonu práva posledně uvedeného na vrácení výhod neoprávněně získaných tímto prodávajícím nebo

poskytovatelem na základě zneužívajících ujednání, ale rovněž přispívá k obnovení právní a faktické situace, v níž by se tento spotřebitel nacházel, kdyby tato ujednání neexistovala (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 16. dubna 2026, Jangielak, C-752/24, EU:C:2026:307, body 36 a 37).

66 Pokud jde o promlčecí lhůtu, jež se použije na nárok prodávajícího nebo poskytovatele na vrácení plnění, je třeba připomenout, že neexistuje-li zvláštní unijní právní úprava dané oblasti, řídí se způsoby ochrany spotřebitele stanovené ve směrnici 93/13 ve spojení se zásadami proporcionality, zákazu bezdůvodného obohacení a rovnosti zbraní na základě zásady procesní autonomie členských států jejich vnitrostátním právním řádem. Tyto způsoby ochrany však nesmí být méně příznivé než ty, jimiž se řídí obdobné situace vnitrostátní povahy (zásada rovnocennosti), ani nesmí být upraveny tak, aby v praxi znemožňovaly nebo nadměrně ztěžovaly výkon práv přiznaných unijním právním řádem (zásada efektivity) (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 16. dubna 2026, Jangielak, C-752/24, EU:C:2026:307, bod 40 a citovaná judikatura).

67 Pokud jde o zásadu rovnocennosti, stačí uvést, že žádná skutečnost ve spise, který má Soudní dvůr k dispozici, nemůže vyvolat pochybnosti o souladu vnitrostátních pravidel upravujících promlčecí lhůty dotčené ve věci v původním řízení s touto zásadou.

68 Pokud jde dále o zásadu efektivity, zaprvé ze žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že polská judikatura týkající se nároků na vrácení plnění poskytnutých na základě neplatných smluv má za to, že promlčecí lhůta pro podání žaloby na vydání bezdůvodného obohacení začíná ve většině případů běžet ode dne, kdy bylo plnění uskutečněno. V případě uplatnění této polské judikatury by tedy promlčecí lhůta pro nárok prodávajícího nebo poskytovatele odpovídající jistině úvěru poskytnuté spotřebiteli na základě smlouvy prohlášené za neplatnou v důsledku přítomnosti zneužívajících ujednání, začala běžet ode dne, kdy byla tato jistina poskytnuta tomuto spotřebiteli.

69 V tomto ohledu je přitom třeba připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora se systém ochrany spotřebitele stanovený směrnicí 93/13 nepoužije, pokud s tím spotřebitel nesouhlasí. Posledně uvedený tak může poté, co byl vnitrostátním soudem upozorněn, neuplatnit zneužívající a nezávaznou povahu ujednání, čímž s tímto ujednáním vyslovuje svobodný a vědomý souhlas, a zamezí tím prohlášení neplatnosti smlouvy [rozsudky ze dne 16. března 2023, M. B. a další (Účinky prohlášení neplatnosti smlouvy), C-6/22, EU:C:2023:216, bod 38, jakož i ze dne 11. prosince 2025, Kuszycka, C-767/24, EU:C:2025:962, bod 53].

70 Dokud tedy spotřebitel nevyjádřil vůli, aby tato smlouva byla prohlášena za neplatnou, je vyloučeno, aby prodávající nebo poskytovatel měl nárok na vrácení plnění, takže promlčecí lhůta, která se na tento nárok vztahuje, nemůže začít běžet před vyjádřením takové vůle.

71 Zadruhé z téhož důvodu je třeba vyloučit, že den zápisu smluvních ujednání odpovídajících ujednáním ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem do rejstříku zakázaných smluvních ujednání může být použit jako počátek běhu promlčecí lhůty pro nárok prodávajícího nebo poskytovatele na vrácení plnění. Takový zápis totiž nevede k prohlášení neplatnosti smlouvy, jelikož prohlášení její neplatnosti musí učinit vnitrostátní soud, který musí v tomto ohledu zohlednit vůli spotřebitele.

72 Zatřetí se naproti tomu výkon práva prodávajícího nebo poskytovatele domáhat se vrácení jistiny úvěru, zvýšené případně o úroky z prodlení ve smyslu judikatury připomenuté v bodech 61 až 64 tohoto rozsudku, nejeví jako prakticky nemožný nebo nadměrně obtížný, pokud promlčecí lhůta, která se na něj vztahuje, začíná běžet ode dne, kdy spotřebitel poprvé u uvedeného prodávajícího nebo poskytovatele zpochybnil závaznost smlouvy uzavřené těmito stranami.

73 Kromě toho takové řešení eliminuje riziko, na které poukazuje předkládající soud s odkazem na rozsudek ze dne 14. prosince 2023, Getin Noble Bank (Promlčecí lhůta u nároků na vrácení) (C-28/22, EU:C:2023:992, body 70 a 72), že by prodávající nebo poskytovatel mohl zůstat nečinný až do uplynutí promlčecí lhůty pro nárok spotřebitele, aniž by riskoval, že se jeho vlastní nárok promlčí.

74 Kromě toho je třeba poznamenat, že výklad vnitrostátního práva upřednostňovaný předkládajícím soudem je podpořen zásadou právní jistoty, na kterou tento soud rovněž odkazuje a jejímž cílem je podle ustálené judikatury zajistit předvídatelnost právních situací a vztahů (rozsudek ze dne 16. října 2019, Agrárminiszter, C-490/18, EU:C:2019:863, bod 35 a citovaná judikatura).

75 V tomto ohledu je třeba uvést, že skutečnost, že se jako počátek běhu promlčecí lhůty pro nárok prodávajícího nebo poskytovatele použije den, kdy spotřebitel poprvé zpochybnil závaznost smlouvy uzavřené těmito stranami, zajišťuje předvídatelnost vyžadovanou touto zásadou, jelikož od tohoto dne je prodávající nebo poskytovatel informován o vůli spotřebitele namítnout údajnou neplatnost smlouvy, a může tak rozumně předvídat důsledky, které z toho mohou vyplývat.

76 Kromě toho je třeba uvést, že v případě, na který poukazuje společnost Raiffeisen Bank, kdy by se spotřebitel navzdory zpochybnění zaslanému prodávajícímu nebo poskytovateli následně rozhodl udělit souhlas se zneužívajícími ujednáními obsaženými v dotčené smlouvě, a zabránil tak tomu, aby tato smlouva byla prohlášena za neplatnou, by žádná ze smluvních stran neměla nárok na vrácení plnění a prodávající nebo poskytovatel by si ponechal výhody, které mu plynou z přítomnosti zneužívajících ujednání v této smlouvě. Otázka případného promlčení nároku tohoto prodávajícího nebo poskytovatele tudíž nevyvstává, takže zásada právní jistoty nebrání tomu, aby promlčecí lhůta pro nárok prodávajícího nebo poskytovatele začala běžet ode dne tohoto zpochybnění.

77 S ohledem na výše uvedené důvody je třeba na položenou otázku odpovědět tak, že čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 s ohledem na právo na účinnou soudní ochranu zaručené v článku 47 Listiny, jakož i na zásady efektivity, rovnocennosti, proporcionality a právní jistoty, musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání takovému soudnímu výkladu vnitrostátního práva, podle kterého promlčecí lhůta pro nárok prodávajícího nebo poskytovatele vůči spotřebiteli na vrácení bezdůvodného plnění poskytnutého na základě smlouvy prohlášené za neplatnou z důvodu zneužívajících ujednání, která obsahovala, počíná běžet ode dne, kdy spotřebitel poprvé zpochybnil u prodávajícího nebo poskytovatele závaznost těchto ujednání a smlouvy, která je obsahuje.

K nákladům řízení

78 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (devátý senát) rozhodl takto:

Článek 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách s ohledem na právo na účinnou soudní ochranu zaručenou článkem 47 Listiny základních práv Evropské unie, jakož i zásady efektivity, rovnocennosti, proporcionality a právní jistoty

musí být vykládány v tom smyslu, že

nebrání takovému soudnímu výkladu vnitrostátního práva, podle kterého promlčecí lhůta pro nárok prodávajícího nebo poskytovatele vůči spotřebiteli na vrácení bezdůvodného plnění poskytnutého na základě smlouvy prohlášené za neplatnou z důvodu zneužívajících ujednání, která obsahovala, počíná běžet ode dne, kdy spotřebitel poprvé zpochybnil u prodávajícího nebo poskytovatele závaznost těchto ujednání a smlouvy, která je obsahuje.

Podpisy